

Hoe praat je over oorlog met je kind?

Het Amsterdams 4 en 5 mei comité geeft samen met het Nederlands Jeugdinstituut en het Nationaal Holocaustmuseum advies over hoe je kunt spreken over oorlog met je kind. Met handige film- en boekentips van onder meer Het Klokhuis, Cinekid en de Openbare Bibliotheek.

‘Vertel kinderen ook hoopvolle verhalen’

Met je kind praten over oorlog toen en nu: hoe doe je dat? Wees voorzichtig met jongere kinderen, maar vanaf een jaar of tien kun je er goed over praten, zegt deskundige Julia Sarbo. Zij werkte voor de afdeling Educatie van het Anne Frank Huis en is nu verantwoordelijk voor het educatieve aanbod in het Nationaal Holocaustmuseum.

Oorlog is een onderwerp dat kinderen fascineert en waar ze veel vragen over hebben, merkt Julia Sarbo. “Mijn advies is met kinderen jonger dan tien jaar niet te praten over alle facetten van de Tweede Wereldoorlog inclusief de Holocaust en de kampen.”

“Veel mensen zeggen: ik heb een kind van zeven of acht die wil weten wat er is gebeurd. Met

een kind van die leeftijd kun je prima praten over oorlog en vrijheid, en dat oorlog iets is wat mensen elkaar aandoen, dat je er ook dood aan kunt gaan. Maar de gruweligheden van de concentratiekampen kun je niet bespreken met een kind van zeven. Ze kunnen nog niet begrijpen wat het inhoudt en het maakt ze ook bang.”

Fantasieën

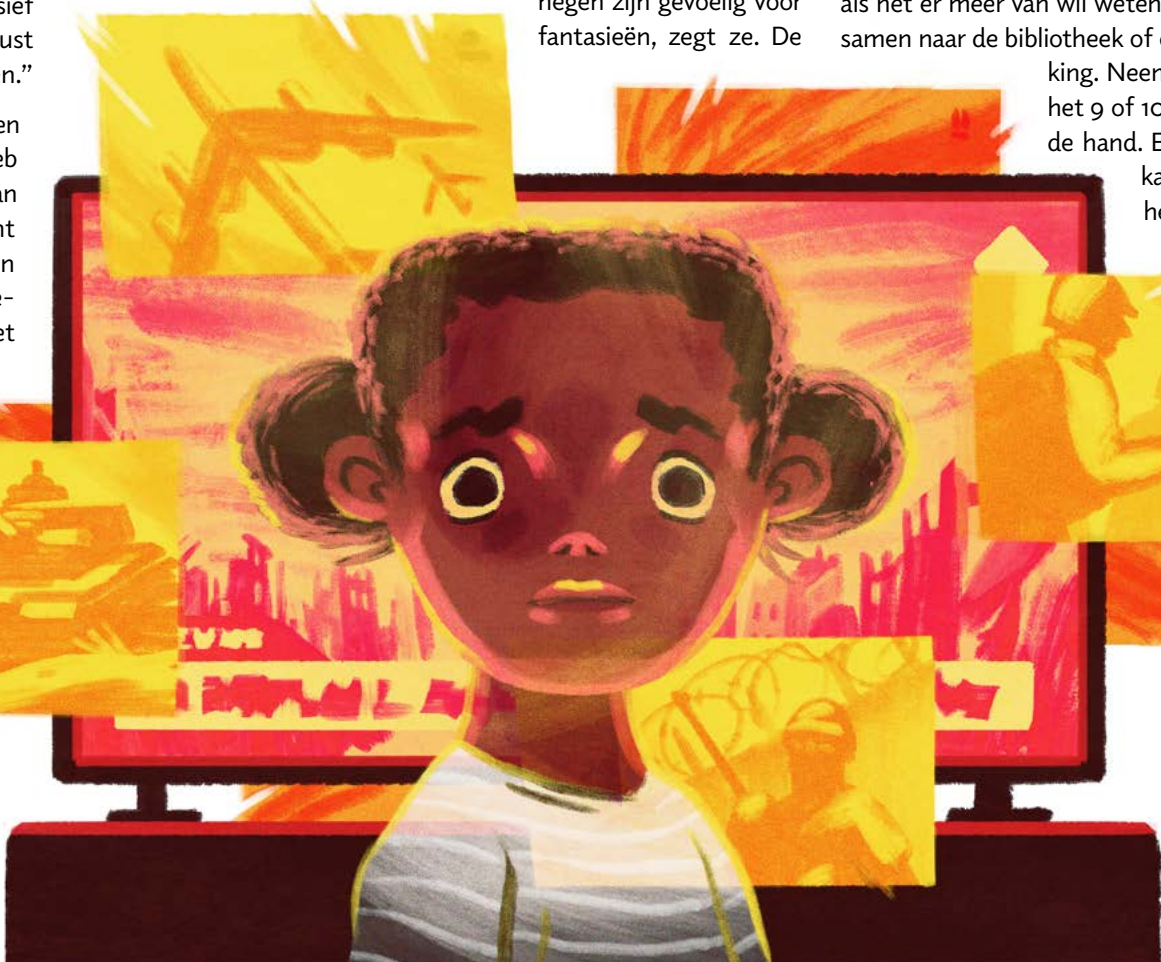
Wees je er dus goed bewust van tot hoever je bereid bent antwoorden te geven, zegt ze. “Het is belangrijk goed na te denken over wat je je kind wilt vertellen. Doe dat gedoseerd. Maak het niet te groot.”

Jongere kinderen tot en met een jaar of negen zijn gevoelig voor fantasieën, zegt ze. De

meeste exposities, boeken en films over (de) oorlog zijn daarom ook niet geschikt voor kinderen jonger dan tien jaar.

Als kinderen tussen 7 en 9 jaar oud veel vragen hebben over de Tweede Wereldoorlog, adviseert Julia Sarbo te wachten. “‘Straks zit jij in groep acht, dan mag je alles weten’, hoorde ik een docent eens zeggen. Daar ben ik het helemaal mee eens. Ik merk ook dat kinderen vaak al te vroeg te veel over de oorlog hebben gehoord. Op het moment dat je hen dan echt vragen kunt gaan stellen als ‘wat kunnen we leren van de Tweede Wereldoorlog’, hebben ze er geen zin meer in.”

Sarbo tipt: “Let op je kind, kijk mee met wat hij of zij kijkt, praat erover. Blijf in contact, zodat je het weet als je kind geschrokken is van iets rond de Tweede Wereldoorlog of als het er meer van wil weten. Dan kun je samen naar de bibliotheek of een herdenking. Neem je kind als het 9 of 10 is hierbij bij de hand. Een 13-jarige kan meer zelf hebben.”

Boeken over de Tweede Wereldoorlog

LEEF TIJD
10
T/M
13

De reis van Noah Phil Earle

Toen het oorlog was - 1939-1945 Annemiek de Groot, Roos Jans, Juul Lelieveld en Liesbeth Rosendaal

Ondergedoken als Anne Frank : verhalen van Joodse kinderen in de Tweede Wereldoorlog Marcel Prins en Peter Henk Steenhuis

Oorlog in inkt : dagboekverhalen Annemarie van den Brink en Suzanne Wouda

11
T/M
14

Waar is het dagboek van Anne Frank Ari Folman en Lena Guberman

12+

Wij blijven bij elkaar Martine Letterie

Oorlogsverhalen Eric Heuvel

Soldaat van het Noorden Bram Baptist

Toen de wereld nog van ons was Liz Kessler

De laatste granaat Alan Gratz

13+

Zij zijn God niet Roger Vanhoeck

14+

Noem geen namen Astrid Sy

[Meer kinderboeken over WO2 >](#)

Op [Boekenzoeker >](#) kun je zoeken op leeftijd en vele thema's waaronder oorlog.

Boeken over oorlog in het algemeen

LEEF TIJD
6+

Migranten Issa Watanabe
Malala Yousafzai
María Isabel Sánchez Vegara

9
T/M
12

Mensen met koffers Sjoerd Kuyper

11+

Niemandsjongen Katherine Marsh

[Meer kinderboeken over oorlog >](#)

Hoopvolle verhalen

Oorlogen die zich nu afspeelen, zoals in de Oekraïne, krijgen ook jongere kinderen via scherm en school overal mee. “Wat in de wereld gebeurt, kun je niet bij ze weg houden. Je kunt jongere kinderen uitleggen wat oorlog is maar hou de gruwelijkheden bij hen weg.” Volg de lijn van het Jeugdjournaal, adviseert Sarbo. “Probeer het begripvol uit te leggen, en vertel kinderen ook hoopvolle verhalen.

Hoe te praten met kinderen over heftige gebeurtenissen als oorlog

- 1 Kijk, luister en stel open vragen, waarop je kind niet kan antwoorden met ja of nee.
- 2 Wees eerlijk, zonder je kind bang te maken. Geef niet te veel informatie. Heeft je kind zorgen? Zeg niet dat er niets aan de hand is. Stel het kind gerust.
- 3 Geef je kind kort antwoord, pas je antwoord aan de leeftijd en het karakter van je kind aan.
- 4 Geef uitleg of zoek samen informatie op.
- 5 Vertel wat je kind zelf kan doen. Door iets te doen kun je samen grip erop krijgen. Je kunt vragen welke ideeën je kind heeft om de situatie beter te maken.
- 6 Blijf erover praten, zo weet je wat er in je kind omgaat, bij voorkeur op een spontaan moment.
- 7 Let op meeluisteren met volwassenen, let op het gedrag van je kind.
- 8 Sluit het gesprek positief af.

[Meer tips van het Nederlands Jeugdinstituut >](#)

Maak het niet minder erg, maar geef ze niet het gevoel dat de wereld een verschrikkelijke plek is en het nooit meer goed komt.”

Let erop dat je kind niet wordt overspoeld door negatieve gedachten, focus op wat ze zelf kunnen doen, zegt Sarbo. “Op iets abstracts als de oorlog in de Oekraïne heb je geen invloed, dan is het fijn te praten over waar je wel invloed op hebt: hoe kun je aardig voor elkaar zijn in de klas. Vraag bijvoorbeeld ‘in wat voor wereld wil jij leven, hoe maken we die met elkaar?’”

Tot slot: hoe breng je als ouder het belang van de 4 mei herdenking over? “De beste manier is voorleven. Als jij herdenken belangrijk vindt, neem je kind dan mee naar een herdenking, en je kind zal het ook belangrijk gaan vinden. Herdenkingen zijn altijd mooi en ingeto-

gen en daardoor veilig voor kinderen.”

“Als je de kans hebt, ga dan naar een echte herdenking, dat is zoveel krachtiger dan op tv. Herdenken is iets dat je moet passen: of je dat wel of niet doet en hoe je dat doet. 4 mei gaat vooral over herdenken, 5 mei gaat over het nu en over hoe we met elkaar willen leven. 5 mei is echt een familiefeestje, benut die kans volop, ga naar een bevrijdingsfestival. Of ga naar een activiteit van Open Joodse Huizen. Dan hoor je mooie verhalen.

Het is geen enkel probleem ook jonge kinderen mee te nemen naar een bevrijdingsfeest, want op 5 mei vieren we dat we in vrijheid leven en staan we stil bij wat we daarvoor moeten doen. Dat is minder met narigheid beladen. Je kunt met je kind het erover hebben hoe we dat in Nederland hebben georganiseerd: wat is de Tweede Kamer? Is de leraar in de klas altijd de baas of mag je ook weleens meebeslissen? Zo kun je leuke voorbeelden aanhalen die laten zien dat we in vrijheid leven.”

Dit is een uitgave van:

 **Amsterdams
4 en 5 mei comité**

Ontwerp en illustraties:
Max Philippi

Tekst:
Robin Uitham

Concept en eindredactie:
Rachida Azough

Films over oorlog

LEEF
TIJD
6+

Snuf de hond in oorlogstijd

Tom logeert tijdens de oorlog bij zijn oom en tante in Friesland. Samen met zijn maatje Snuf helpt hij de Canadezen het dorp te bevrijden.

[Te zien bij NPO-start >](#)

9+

The Crossing

Vier Noorse kinderen zijn in 1942 op de vlucht. Sarah en Daniël hebben zich voor de Duitse bezetters verstoppt in het huis van de ouders van Gerda en Otto. Maar dan worden hun ouders gearresteerd omdat ze Joodse onderduikers zouden helpen.

[Meer films op Cinekid.nl >](#)

Schooltv

Op de website van Schooltv zijn vooral voor kinderen vanaf 9 jaar veel informatieve items te zien over [oorlog nu >](#) en [in het verleden >](#).

Zo neemt het programma [13 in de Oorlog >](#) de kijkers mee terug naar de Tweede Wereldoorlog en vertelt hoe het is op te groeien in de oorlog. Je kunt op de website bij het zoekfilter de juiste leeftijdscategorie aanvinken. De filmpjes en video's zijn geschikt voor 9 tot 18 jarigen.

Ook bij [Het Klokhuis >](#) kun je video's over de wereldoorlogen vinden (voor 9 tot 14-jarigen).

12+

Oorlogswinter

Een verfilming van het bekende boek van Jan Terlouw. De film vertelt het verhaal van de 14-jarige Michiel die in de laatste winter van de Tweede Wereldoorlog bij het verzet betrokken raakt.

The Breadwinner

De film gaat over de elfjarige Parvana die met haar familie in Kabul woont. Kreeg een Oscarnominatie voor beste animatiefilm.

[Meer films op Cinekid.nl >](#)

Musea

LEEF
TIJD
4+

Joods Museum Junior

Wil je meer weten over Joods leven in Nederland voor en na de Tweede Wereldoorlog? Bezoek dan Joods Museum Junior, geschikt voor kinderen van 4 - 12 jaar.

[Info Joods Museum Junior >](#)

9+

Het Verzetsmuseum Junior

Een speciaal kindermuseum over de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog. Kinderen maken kennis met vier jonge hoofdpersonen Eva, Jan, Nelly en Henk die ieder hun waargebeurd verhaal in de oorlog vertellen. Ze doen dat onder andere met originele voorwerpen, foto's en interactieve spellen.

[Info Het Verzetsmuseum Junior >](#)

10+

Oorlogsmusea en kampen

Bezoek een oorlogsmuseum of een echte plek zoals [kamp Westerbork >](#) of [kamp Vught >](#).

Of bezoek het [Anne Frank Huis >](#). Zie waar Anne Frank haar dagboek schreef en waar de onderduikers van het Achterhuis verbleven. Ook krijg je achtergrondinformatie over de Tweede Wereldoorlog en de Jodenvervolgung.

Check op onze kaart > met het filter 'kindvriendelijk' de jeugdactiviteiten op 4 en 5 mei.